

В. Ю. Олещенко,кандидат наук з державного управління, доцент
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1490-8875>**І. П. Варавя,**доктор філософії
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5168-2775>

ТЕОРЕТИЧНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «КУЛЬТУРНІ ПРАВА»

Національний авіаційний університет
проспект Любомира Гузара, 1, 03680, Київ, Україна
E-mails: verona21.ua@gmail.com, varavairina8@gmail.com

Мета: дослідити теоретичні інтерпретації та науково-обґрунтовані тлумачення сутності поняття «культурні права», визначити характерні ознаки, притаманні культурним правам. **Методологічну основу** дослідження складають загальні методи мислення, функціональний, системний, структурний та синергетичний методи. **Результати:** встановлено відсутність єдиного тлумачення культурних прав. Відповідно до існуючих теоретичних інтерпретацій, з одного боку, культурні права визначаються як можливість людини вільного духовного розвитку, збереження та розвитку національної самобутності, вільного доступу до культурного життя суспільства і користування результатами культурних досягнень, а також міра можливої поведінки суб'єктів суспільних відносин у сфері культурних відносин. З іншого боку, культурними правами визначаються гарантії держави у забезпеченні прав людини, спрямованих на підтримання соціально-культурного добробуту суспільства, забезпечення культурних і духовних потреб особи. **Обговорення:** встановлено, що проблемою забезпечення культурних прав людини в Україні, в першу чергу, є відсутність єдиного тлумачення культурних прав, визначення характерних ознак, сутнісних характеристик і їх змісту.

Ключові слова: культурні права; культура; суб'єктивні конституційні права; культурний розвиток; національна самобутність.

Постановка проблеми та її актуальність. Проблема виокремлення і юридичного визначення культурних прав у системі прав людини в Україні в юридичній науці спостерігається з моменту здобуття незалежності України, формування українського законодавства та системи конституційних прав людини. Перші роки незалежності України характеризуються активною працею теоретиків і практиків щодо юридичного визначення особистісних, громадянських, політичних прав. Із прийняттям Конституції України, формальний перелік конституційних прав і обов'язків помітно розширився. Це стало

підставою для нових наукових досліджень щодо визначення змісту, гарантій та умов забезпечення і реалізації прав і свобод, які вперше були закріплені на конституційному рівні. До першочергових проблем входило питання щодо класифікації нових конституційних прав, тобто розподілу прав до тієї чи іншої групи прав для їх подальшого регулювання і забезпечення. Вирішення цього питання, обґрунтовано, вважалося не лише питанням теоретичного або наукового напрямку. Оскільки розуміння чіткої класифікації та місця суб'єктивних прав у системі прав людини є вектором для розуміння

змісту і можливої поведінки, міри свободи індивіда, для засобів і способів захисту від їх порушення. Для розуміння юридичної природи тієї чи іншої групи прав, першочерговим завданням є визначення їх змісту через теоретичні інтерпретації та сутнісні характеристики. Актуальним питанням сьогодення є визначення змісту та сутності культурних прав, оскільки в умовах збройного конфлікту важливим постає питання національної ідентифікації. І такими складовими є історія, мова, культура та культурні права.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Питання культурних прав і свобод людини і громадянина в Україні піднімалися такими сучасними українськими ученими як В.Ф. Погорілко, О.Ф. Фрицький. Дослідженню сутності та змісту, різновидів і порядку реалізації суб'єктивних культурних прав та свобод людини і громадянина присвячено праці С.Алексєєва, С.Бобровник, В.Боняк, С.Гусарєва, Д.Дзвінчука, А.Колодія, В.Копейчикова, С.Лисенкова, М. Орзіха, Н. Оніщенко, П. Рабіновича, Ю. Соколенка, О. Скакун та ін.

Метою наукової статті є дослідження сутності поняття «культурні права», аналіз теоретичних інтерпретацій та науково-обґрунтованих тлумачень визначення поняття «культурні права» та визначення характерних ознак, притаманних культурним правам.

Виклад основного матеріалу. Соціальним призначенням права є регулювання соціально значущої поведінки людей. У свою чергу, соціальним призначенням прав людини є забезпечення інтересів та потреб особи, отримання людиною відповідних соціальних благ в умовах демократичного суспільства, а також забезпечення безпосередньої участі громадян у всіх сферах суспільного життя населення. В юридичній науці також існує таке твердження, що соціальним призначенням прав і обов'язків є задоволення різнобічних інтересів і потреб, тобто соціальний зміст прав залежить від тих чи інших благ, у сфері яких особа реалізує свої права, тим самим задовольняючи свої потреби, тобто звужуючи розуміння соціального призначення прав людини до виду потреб, задоволення яких потребує особа [9]. Відповідно до такого

твердження, будова класифікації прав людини відбувається відповідно до сфери інтересів і потреби людини, тобто сфери суспільних відносин, у межах якої існує можливість реалізації цих прав і, відповідно, класифікувати права особи на: особисті, соціальні, економічні, політичні і культурні права.

І якщо сфера забезпечення інтересів і потреб людини в контексті особистих, політичних, економічних і соціальних прав є конкретизованою і визначеною, то питання щодо регламентації культурних прав не має чітких меж і окреслення, оскільки культурні права здебільшого є дописом у нормативно-правових актах, без чіткого теоретичного визначення і тлумачення змісту культурних прав.

Складність визначення змісту культурних прав полягає у тому, що саме людина є водночас і творцем, і носієм, і результатом культури. Людина в процесі своєї життєдіяльності створює матеріальні і духовні цінності, які повинні сприйматися такими не лише цією людиною, а й іншими групами людей та суспільством у цілому. Крім того, в процесі спілкування, у людей формуються нові способи поведінки і оцінка, яка з часом може ставати загальносоціальною. У свою чергу, поведінка окремої людини формується у відповідності до існуючих у суспільстві культурних цінностей і повинна відповідати та корегуватися відповідно до встановлених у суспільстві правил дотримання цих цінностей.

Відповідно до Української дипломатичної енциклопедії, культурні права визначаються правами, що забезпечують можливості вільного духовного розвитку особистості і суспільства [13].

Енциклопедія сучасної України визначає культурні права як комплекс конституційних прав і свобод, що забезпечують можливості вільного духовного розвитку людини (громадянина) за рахунок доступу до духовних здобутків свого народу і всього людства, їх заволодіння, використання й участі у подальшому їх розвитку [4].

У загальнофілософському розумінні, культурні права – міра духовності, яку гарантує людині держава із врахуванням умов життя й

діяльності громадян, суспільства і держави. Культурні права охоплюють різні соціальні та особисті права. Серед них – права на освіту, творчу й наукову діяльність, участь у культурному житті та користування закладами культури, доступ до культурних цінностей, використання результатів науково-технічного процесу, право на інформацію [1].

Відповідно до змісту міжнародних і національних правових норм метою закріплення культурних прав є забезпечення духовних потреб людини і її повноцінної участі у культурному житті суспільства. Так, у статті 27 Загальної декларації прав людини зазначено: «Кожна людина має право вільно брати участь у культурному житті суспільства, насолоджуватися мистецтвом, брати участь у науковому прогресі та користуватися науковими здобутками. Кожна людина має право на захист її моральних і матеріальних інтересів, які є результатом наукових, літературних чи художніх праць, автором яких вона є» [5].

У Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права зазначено: «1. Держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право кожної людини на: а) участь у культурному житті; б) користування результатами наукового прогресу та їх практичне застосування; в) користування захистом моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з будь-якими науковими, літературними чи художніми працями, автором яких вона є. 2. Заходи, яких повинні вживати держави-учасниці цього Пакту для повного здійснення цього права, охоплюють ті, що необхідні для охорони, розвитку і поширення досягнень науки та культури. 3. Держави, які беруть участь у цьому Пакті, зобов'язуються поважати свободу, необхідну для наукових досліджень і творчої діяльності. 4. Держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають користь, що їй дають заохочення і розвиток міжнародних контактів та співробітництва в науковій і культурній галузях» [10].

Відповідно до положень Декларації прав національностей України, а саме статті 6, культурні права отримують своє визначення через гарантії держави права створювати свої куль-

турні центри, товариства, земляцтва, об'єднання, метою яких є діяльність, спрямована на розвиток національної культури, проведення масових заходів, сприяння створенню національних газет, журналів, видавництв, музеїв, художніх колективів, театрів, кіностудій [3]. Тобто, в цьому контексті, зміст культурних прав визначається як гарантії держави, спрямовані на забезпечення прав людини на культурний розвиток через створення умов, засобів для реалізації і розвитку культурного життя і свідомості людини.

У науковій літературі зустрічається тлумачення культурних прав і свобод як міра можливої поведінки суб'єктів, які мають на меті досягнення певного соціального результату у сфері культурних відносин і передбачають можливості поводити себе певним чином, вимагати певної поведінки від інших суб'єктів та звертатися за захистом цих повноважень до компетентних державних органів і їх посадових осіб [7].

У своїх дослідженнях С. Бобровник зазначає, що культурні права – це можливості збереження та розвитку національної самобутності людини, її духовного збагачення. Серед них – право на освіту; свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості; право на результати інтелектуальної діяльності; право на свободу думки й слова; право на інформацію; право на свободу світогляду та віросповідань [11].

На думку В. Серьогіна культурні права впливають на рівень духовного розвитку особи і забезпечують необхідні умови для створення й використання духовних надбань людства. В такому контексті, культурні права доречно визначити мірою духовності, яку держава гарантує особі з урахуванням умов життя й діяльності громадян та суспільства. На думку автора, в цьому змістовному розумінні, культурні права можна назвати духовними права. Духовні права забезпечують: 1) можливість здобуття освіти певного рівня; 2) захист інтелектуальної власності громадян; 3) розвиток наукових і технічних досліджень; 4) свободу особи від ідеологічного контролю, право самостійно визначати для себе систему моральних і духовних цінностей; 5) можливість отримувати повну, не-

упереджену, об'єктивну інформацію; 6) свободу світогляду та віросповідання; 7) гарантоване використання досягнень як національної, так і світової культури [12, с. 57-58].

У Тематичному словнику за редакцією В. Галуцька, конституційні культурні права та свободи визначаються як фундаментальні міри можливої поведінки особи у сфері культури, юридичні можливості її духовного розвитку. До культурних належать права на свободу творчості, викладацької діяльності (академічна свобода), користування досягненнями культури (доступ до культурних цінностей), авторське право тощо [6, с. 96]. Також, цікавим є те, що у даному джерелі також зустрічається ототожнення культурних і духовних прав і зазначається, що «культурно-духовні права та свободи є самостійною групою конституційних прав і свобод громадян». Їх зміст полягає у тому, що вони є суб'єктивними правами людини у культурній (духовній) сфері та є певними можливостями доступу до духовних здобутків народу і всього людства, їх засвоєння, використання і участь у подальшому їх розвитку [6, с. 43-44].

Аналізуючи вищезазначені тлумачення культурних прав, можна зробити висновки, що особливістю даної категорії прав, на відмінну від інших категорій (економічних, соціальних) прав людини є те, що для існування культурних прав як окремої категорії прав не обов'язковою умовою є існування двох суб'єктів – людини і держави. Культурні права є негативними правами, тобто передбачають обов'язок держави та інших людей утримуватися від тих або інших дій у ставленні до особи та перешкоджанні у реалізації її прав, тобто невтручання. На державу покладено обов'язок охорони особи від небажаних втручань і обмежень, які можуть порушувати її свободу. Можна стверджувати, що негативні права, в тому числі, культурні права, є основними і абсолютними. Їх реалізації та здійсненню не залежать від наявних засобів та рівня соціально-економічного розвитку держави, не потребують прямого залучення ресурсів держави. Культурні права становлять основу індивідуальної і духовної свободи людини.

В наукових колах існує протилежна думка щодо юридичної природи культурних прав.

У своїй дисертаційній роботі М. Давидова зазначає, що культурні права відносяться до особливої групи, що реалізуються або державою, або з її допомогою. Відповідно до її думок, сучасна держава має діяти як творець і захисник соціально-культурного добробуту суспільства [2, с. 7].

Відповідно до Юридичної енциклопедії за редакцією Ю. Шемшученка, культурними правами визначаються група конституційних прав і свобод людини і громадянина, спрямованих на забезпечення культурних і духовних потреб особи. В Україні до цих прав належать право на освіту (ст. 53 Конституції) та свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності (ст. 54 Конституції). Згідно з конституційними нормами України кожен має право на освіту. При цьому повна загальна середня освіта є обов'язковою. Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання, надання державних стипендій та пільг учням і студентам. Громадяни мають право безоплатно здобути вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі. Громадянам, які належать до національних меншин, відповідно до закону гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства [14].

Свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості та право на результати своєї творчої діяльності мають на меті створення умов для найповнішого вияву своїх творчих здібностей і покликані забезпечити громадянам України можливість проводити вільні, тобто неконтрольовані державою та іншими структурами, науково-технічні дослідження, заняття літературою, художньою та будь-якою іншою творчою діяльністю; можливість користуватися підтримкою держави у здійсненні творчої діяльності; недоторканність авторських прав,

тобто неможливість використання або розповсюдження результатів творчої діяльності громадянина без його згоди, за винятком випадків, встановлених законом [14].

Європейською організацією Interarts, заснованою у 1995 році, як лабораторія ідей та центр прикладних досліджень актуальних культурних проблем політичного значення, метою якої є сприяння у розробці пропозицій щодо реалізації культурної політики, визначає культурні права як права, пов'язані з мистецтвом і культурою, які розуміються у широкому сенсі. Мета цих прав полягає в тому, щоб гарантувати людям і громадам доступ до культури і можливість брати участь у культурі свого обрання. Культурні права – це права людини, які спрямовані на забезпечення користування культурою та її компонентами в умовах рівності, людської гідності та недискримінації. Це права, пов'язані з такими темами, як мова; культурно-мистецька продукція; участь у культурному житті; культурну спадщину; право інтелектуальної власності; авторські права; меншини та доступ до культури, серед іншого [15].

Висновки. Досліджуючи вищенаведені теоретичні інтерпретації та наукові обґрунтування сутності поняття «культурні права», можна зробити висновки, що культурним правам характерні такі ознаки:

- є суб'єктивними конституційними правами;
- забезпечують можливість вільного духовного розвитку особи і суспільства;
- забезпечують вільний духовний розвиток людини (громадянина) за рахунок доступу до духовних здобутків свого народу і всього людства, їх використання і участі у подальшому їх розвитку;
- є мірою духовності;
- забезпечують духовні потреби людини і її повноцінну участь у культурному житті суспільства;
- є можливістю брати участь у культурному житті суспільства (мистецтво, наука, література тощо);
- забезпечують захист моральних і матеріальних інтересів, які є результатом наукових, літературних чи художніх праць;
- є гарантіями на розвиток національної культури;

- є мірою можливої поведінки, метою якої є досягнення у сфері соціальних результатів і сфері культурних відносин;

- є можливістю вимоги дотримання певної поведінки від інших суб'єктів у сфері культурних відносин;

- є можливістю збереження та розвитку національної самобутності людини та її духовного збагачення;

- впливають на рівень духовного розвитку людини;

- є юридичною можливістю духовного розвитку людини;

- спрямовані на забезпечення можливості людини користуватися культурою у її широкому розумінні та її компонентами.

Література

1. Буткевич В.Г. Права людини в Україні. З погляду творення нової правової бази. ПД. 1993. № 1; Україна в міжнародно-правових відносинах. Кн. 2: Правова охорона культур. цінностей. Київ, 1997.

2. Давидова М.В. Права людини та громадянина в сучасних демократіях: автореф. дис. ... канд. політ. наук: спец. 23.00.02. Миколаїв, 2004. 16 с.

3. Декларація прав національностей України: Декларація Верховної Ради України № 1771-ХІІ від 01 лист. 1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1771-12#Text>

4. Енциклопедія сучасної України. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=51487#text.

5. Загальна декларація прав людини: Декларація ООН № 995_015 від 10 груд. 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

6. Конституційне право України: тематичний словник / В.В. Галуцько, С.В. Діденко, О.М. Єщук та ін.; за ред. В.В. Галуцька. Херсон, 2010. 132 с.

7. Лисенков С.Л. Теоретичні питання конституційних культурних прав і свобод особи в Україні. *Вісник Академії адвокатури України*. 2004. Вип. 1. С. 9.

8. Макеєва О.М. Функції правової культури у сучасному інформаційному просторі. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. Київ: НАУ, 2021. № 1(58). С. 54-60. DOI: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.58.15309>

9. Мацькевич М.М. Культурні права і свободи в системі прав і свобод людини і громадяни-

на в Україні. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*: зб. наук. пр. 2011. Вип. 4. 307 с.

10. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права: Пакт ООН № 995_042 від 16 груд. 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text

11. Бобровник С.В. Права людини та сучасна держава: шляхи узгодження взаємодії. *Правова держава*. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. С. 70.

12. Серьогін В.О. Конституційне право України: навч. посіб. Харків: ХНУВС, 2010. 368 с.

13. Ноговіцина Ю.О. Права людини культурні. Українська дипломатична енциклопедія: у 2-х т. / редкол.: Л.В. Губерський (голова) та ін. Київ: Знання України, 2004. Т. 2. 812 с.

14. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ: Українська енциклопедія, 1998. Т. 2. 1999. 744 с.

15. INTERARTS. URL: <https://culturalrights.net/en/principal.php?c=1#:~:text=Cultural%20rights%20are%20human%20rights,human%20dignity%20and%20non%20discrimination>.

References

1. Butkevych V.G. Prava ljudyny v Ukraini. Z pogljadu tvorennja novoi' pravovoi' bazy. PD. 1993. № 1; Ukraini v mizhnarodno-pravovyh vidnosynah. Kn. 2: Pravova ohorona kul'tur. cinnostej. Kyi'v, 1997.

2. Davydova M.V. Prava ljudyny ta gromadjanyna v suchasnyh demokratijah: avtoref. dys. ... kand. polit. nauk: spec. 23.00.02. Mykolai'v, 2004. 16 s.

3. Deklaracija prav nacional'nostej Ukrainy: Deklaracija Verhovnoi' Rady Ukrainy № 1771-XII vid 01 lyst. 1991 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1771-12#Text>

4. Encyklopedija suchasnoi' Ukrainy. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=51487#text.

5. Zagal'na deklaracija prav ljudyny: Deklaracija OON № 995_015 vid 10 grud. 1948 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.

6. Konstytucijne pravo Ukrainy: tematychnyj slovnyk / V.V. Galun'ko, S.V. Didenko, O.M. Jeshhuk ta in.; za red. V.V. Galun'ka. Herson, 2010. 132 s.

7. Lysenkov S.L. Teoretychni pytannja konstytucijnyh kul'turnyh prav i svobod osoby v Ukraini. *Visnyk Akademii' advokatury Ukrainy*. 2004. Vyp. 1. S. 9.

8. Makejeva O.M. Funkcii' pravovoi' kul'tury u suchasnomu informacijnomu prostori. *Naukovi praci Nacional'nogo aviacijnogo universytetu. Serija: Jurydychnyj visnyk «Povitrijane i kosmichne pravo»*. Kyi'v: NAU, 2021. № 1(58). S. 54-60. DOI: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.58.15309>

9. Mac'kevych M.M. Kul'turni prava i svobody v systemi prav i svobod ljudyny i gromadjanyna v Ukraini. *Naukovo-informacijnyj visnyk Ivano-Frankivs'kogo universytetu prava imeni Korolja Danyla Galyc'kogo*: zб. nauk. пр. 2011. Vyp. 4. 307 s.

10. Mizhnarodnyj pakt pro ekonomichni, social'ni i kul'turni prava: Pakt OON № 995_042 vid 16 grud. 1966 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text.

11. Bobrovnyk S.V. Prava ljudyny ta suchasna derzhava: shljahy uzgodzhennja vzajemodii'. *Pravova derzhava*. Kyi'v: In-t derzhavy i prava im. V.M. Korec'kogo NAN Ukrainy. S. 70.

12. Ser'ogin V.O. Konstytucijne pravo Ukrainy: navch. posib. Harkiv: HNUVS, 2010. 368 s.

13. Nogovicyna Ju.O. Prava ljudyny kul'turni. Ukrain's'ka dyplomatychna encyklopedija: u 2-h t. / redkol.: L.V. Gubers'kyj (golova) ta in. Kyi'v: Znannja Ukrainy, 2004. Т. 2. 812 s.

14. Jurydychna encyklopedija: v 6 t. / redkol.: Ju.S. Shemshuchenko (golova redkol.) ta in. Kyi'v: Ukrain's'ka encyklopedija, 1998. Т. 2. 1999. 744 s.

15. INTERARTS. URL: <https://culturalrights.net/en/principal.php?c=1#:~:text=Cultural%20rights%20are%20human%20rights,human%20dignity%20and%20non%20discrimination>.

**THEORETICAL INTERPRETATIONS OF THE ESSENCE
OF THE CONCEPT OF CULTURAL RIGHTS**

National Aviation University

Liubomyra Huzara Avenue, 1, 03680, Kyiv, Ukraine

E-mails: verona21.ua@gmail.com, varavairina8@gmail.com

Purpose: to investigate theoretical interpretations and scientifically sound interpretations of the essence of the concept of cultural rights, to determine the characteristics inherent in cultural rights. **Research methods:** the methodological basis of the study are general methods of thinking, functional, systemic, structural and synergetic methods. **Results:** there is a lack of uniform interpretation of cultural rights. According to existing theoretical interpretations, on the one hand, cultural rights are defined as the possibility of free spiritual development, preservation and development of national identity, free access to cultural life and the use of cultural achievements, as well as the possible behavior of public relations actors cultural relations. On the other hand, cultural rights determine the guarantees of the state in ensuring human rights aimed at maintaining the socio-cultural well-being of society, ensuring the cultural and spiritual needs of the individual. **Discussion:** it is established that the problem of ensuring cultural human rights in Ukraine, first of all, is the lack of a unified interpretation of cultural rights, the definition of characteristics, essential characteristics and their content.

The problem of separation and legal definition of cultural rights in the system of human rights in Ukraine in legal science is observed since the independence of Ukraine, the formation of Ukrainian legislation and the system of constitutional human rights. The first years of Ukraine's independence are characterized by the active work of theorists and practitioners on the legal definition of personal, civil and political rights. With the adoption of the Constitution of Ukraine, the formal list of constitutional rights and responsibilities has significantly expanded. This became the basis for new research to determine the content, guarantees and conditions for ensuring and exercising rights and freedoms, which were first enshrined at the constitutional level. One of the priority problems was the classification of new constitutional rights, ie the distribution of rights to a particular group of rights for their further regulation and enforcement. The solution of this question, rightly, was considered not only a matter of theoretical or scientific direction. Because understanding the clear classification and place of subjective rights in the human rights system is a vector for understanding the content and possible behavior, measures of individual freedom, for means and ways to protect against their violation. To understand the legal nature of a group of rights, the primary task is to determine their content through theoretical interpretations and essential characteristics. The topical issue today is to determine the content and essence of cultural rights, because in the context of armed conflict, the issue of national identification is an important issue. And such components are history, language, culture and cultural rights.

Key words: cultural rights; culture; subjective constitutional rights; cultural development; national identity.

Стаття надійшла до редакції 03.06.2022